Okul Öncesi İşitme Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Yaratıcı Drama Eğitimin Kullanılması

Yrd. Doç. Dr. Esra ÖMEROĞLU

Bilindiği gibi entegrasyon veya kaynaştırma, ozurlu çocuklar ile normal gelişim gosteren çocukların, uygun eğitim programları ve duzenlemeleri içinde birleştirilmesidir (Metin, 1989)

Bu birleştirme programları içinde, uzerinde durulması gereken en onemli nokta belki de iletişim becerilerinin kazandırılmasıdır İletişimin belli başlı oğesi konuşmadır Konuşma ise işitme yolu ile kazanılır Doğuştan veya sonradan işitme yeteneğini kaybeden çocukların bu yetenekten yoksun kalmaları, konuşmalarını ve dolayısıyla diğer çocuklarla iletişim kurmalarını engellemektedir. Ayrıca bu çocukların kendi aralarında değişik anlaşma yolları bulmaları ve diğer çocuklarla iletişim kurmaları ileride ciddi sorunların doğmasına da neden olmaktadır

Son yıllarda ozellikle okuloncesi donemden itibaren işitme engelli çocukların normal işiten yaşıtlarıyla tam gunluk eğitim programları içine alınmaları onerilmekte ve işitme engelli çocuklarla normal işiten çocukların birbirleriyle etkileşim içine girmelerini kolaylaştırmak açısından değişik eğitim modelleri denenmektedir.

Yaratıcı drama tum dunyada gerek ozurlu gerekse normal çocukların eğitiminde başarıyla kullanılan bir eğitim modelidir

Nedir yaratıcı drama? Bu soruya verilebilecek pek çok cevap olabilir Genelde "Yaratıcı drama" diye bilinmesine rağmen "informal drama, yaratıcı oyun, gelişimsel drama, eğitimsel drama veya doğaçlama yoluyla drama" şeklinde terimler de kullanılmaktadır Amerika'daki en buyuk Çocuk Tiyatrosu Derneği, yaratıcı dramayı şu şekilde açıklamıştır, "Doğaldır, yazılı bir metni yoktur, sahnelenmesi gerekmez, olay merkezlidir, lider tarafından rehberlik edilen katılımcılar,yaşadıkları ve hayal ettikleri durumları yaratıcı drama şekli içinde yansıtırlar. Lider grubun keşfetmesi, gelişmesi, fikirlerini ve duygularını dramatik oyunlar yoluyla ifade etmesi için rehber olur" (Hemig ve Stillwel, 1981).

Yaratıcı dramaya katılım yoluyla çocuk dil ve iletişim becerilerini, problem çozme becerisini ve yaratıcılığını gelişitrir, ozellikle ozel eğitime ihtiyaç gosteren çocuklar için çok onemli olan olumlu benlik tasarımı, sosyal açıklık oluşur, çevresindeki değer ve tutumları anlayabilir (Rooth, 1989)

Yaratıcı drama etkinliklerinde çocuk sozel olmayan iletişimi, once oğrenir. Örneğin vucut hareketleri esnasında vucut parçalarını, yani gozlerini, başını, yuzunu, ellerini, kollarını kullanarak nasıl iletişim kuracağını keşfeder Kelimeler olmadan jestlerle ve vucut hareketleriyle nasıl konuşacağını bulur. Çocuk ifade edici vucut hareketlerini kontrol ederek kendisini ifade edebildiği zaman sozel olarak iletişim kurmaya hazır demektir (Sıks, 1983).

Daha once de belirttiğimiz gibi çocuk doğduğu andan itibaren çeşitli uyarıcılarla karşılaşır. Hareketleri taklit eder. Çocuk buyurken taklit, oyuna donuşmeye başlar. Dramatik oyun da çocuğun yaratıcı dramaya doğru ilk adım atmasına olanak veren en onemli etkinliktir Ayrıca işitme engelli olan ve normal işiten çocukların kaynaştırılmasında

ilk iletişim becerilerinin kurulmasında rol oynayan temel basamak olarak dramatik oyun karşımıza çıkmaktadır.

Hayalı veya dramatik oyun çocuğun etrafındaki olayları ve kişileri deneyimleri yoluyla keşfettiği, kendini değişik yollarla ifade ettiği bir oyundur Bu oyun içinde çocuk taklit eder Bu bir oyuncak bebeğin karnının doyurulması olduğu kadar, hayalı şoforculuk oyunu da olabilir Bu oyun esnasında çocuk yaptığı harekete uygun olarak basit kelimeler veya cumleler kullanır. Bu oyun durumu içinde onemli olan işitme engelli çocuğun oyunu diğer çocuklarla paylaşmasıdır. Tabii bu noktada eğitimcinin ortamı sağlaması çok onemlidir Gerektiğinde etkileşimi başlatmak için bir el kuklasıyla oyuna katılıp duruma gore ipucu vererek veya soru sorarak ortam oluşturur. Daha sonra işitme engelli çocuk sozel veya sozel olmayan yollarla sozel iletişime katılması için cesaretlendirilmelidir (Mc Caslin, 1987, Mc Clintok, 1984).

İşitme engelli çocuk başkalarıyla dramatik oyun oynarken diğer çocukların da kendisine benzeyen veya farklı duşunce ve duyguları olduğunu oğrenir. Kendini değişik kimselerin yerine koyar ve sosyal etkileşim yonunden yeni deneyimler kazanır (Mc Caslin, 1987).

İşitme Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Kullanılabilecek Yaratıcı Drama Etkinlikleri:

Etkinliklerden bahsedilmeden once bu etkinliklerin başarıyla uygulanabilmesi için ortamın oluşturulması gerektiğini belirtelim Bunun için kuçuk gruplarla çalışma hem iletişimin kolay sağlanabilmesi hem de birlikte çalışma ortamının oluşturulması açısından çok onemlidir Gruptaki çocuk sayısı ilk çalışmalarda altıyı geçmemelidir. Fakat çalışmalar ilerledikçe on çocuk bir grup içerisinde çalışabilir. Grup içerisinde işitme engelli çocuklar ile normal işiten çocukların sayısı eşit olmalıdır Çalışılacak oda veya sınıf da çok onemlidir Sesin fazla dağılmaması için odanın boyutunun 25 m^2 den buyuk olmaması ve çalışma rahatlığı açısından yerlerin halı kaplı olması gereklidir. Ayrıca dikkatin başka yonlere dağılmasını engellemek açısından sınıfta kullanılacak materyallerden başka uyarıcı bulunmamalıdır

Yukarıda bahsedilen koşullar oluşturulduktan sonra lider çocuklara değişik yaratıcı drama etkinlikleri yaptırır.

1 - Hareket

İlkel insanlardan beri kişinin kendisini en iyi ifade ettiği anlatım yolu ritmik hareketler olmuştur. Çocuk da doğal olarak hareket eder. Öğretmen bu tip ritmik hareketleri destekleyerek hem işitme engelli hem de normal işiten çocukların fiziksel etkinlikler yoluyla kendilerini ifade etmelerine ve vucutlarıyla ilgili guven duymalarına yardımcı olur (Mc Caslin, 1987).

İşitme engelli çocuklar için ritmik hareketler çok onemlidir Bunun için bir davul eşliğinde çocukların asker gibi yurumesi, tavşan gibi zıplaması veya zıplayarak elma koparması vb ritmik hareketlerle çalışmalar yapılabilir (Siks, 1983)

Bazı hareket etkinlikleri çocuklara birbirleriyle ilişki kurmaları açısından yardım eder. Bu tip hareketler sayesinde çocuklar birbirine guvenmeyi, birbirini anlamayı ve iyi bir ekip ilişkisi içine girmeyi oğrenirler. Aşağıdaki ornekler de çocukların birbirlerini nasıl desteklediklerı gorulmektedir.

1 A ve B, C'yi kollarından tutarak desteklemekte ve zıplamasına yardım ederken, hop, zıp gibi sozcuklerle zıplama olayı sozel olarak ifade edilmektedir.

2- A ve B sırtsırta dururlar ve bu şekilde birbirlerinden ayrılmadan değişik yonlere giderler (O'Neill ve ark, 1988).

Parmak oyununa da hareket etkinlikleri içinde yer verilebilir Parmak oyunu yetişkinler tarafından çocuklara soylenen tekerlemelerdir. Parmak oyununda çocuk elleri ve parmaklarıyla kelimelere eşlik etmeyi oğrenir (Fromberg, 1987).

2 - Pandomim

Pandomim fikirlerin sözcükler olmadan ifade edilmesidir. Pandomim özellikle konuşma ve işitme problemi olan çocuklar için tavsiye edilmektedir. İlk başlarda el yıkama, dişleri fırçalama, çiçek toplama gibi çocuklar tarafından çok iyi bilinen bazı hareketlerle pandomime başlanabilir. Etkileşim açısından bir çocuğun diğerine top atması veya bir çocuğun top 'olup diğerinin onu zıplatması çok önemlidir (Heinig ve Stillwel, 1981).

Pandomimin daha ileri aşamalarında basit bir hikaye veya yaşanılmış bir durum canlandırılabilir. Örneğin; bir bakkal dükkanı veya süpermarket çocukların yabancısı olmadıkları bir ortamdır. Bu ortamda değişik karekterlerin rolleri üstlenilip canlandırılır (Mc Clintock, 1984).

3- Dramatizasyon

Dramatizasyon adından da anlaşılacağı gibi hikaye içinde sunulan olayların veya durumların oynanmasıdır. Özellikle ne denildiğini anlayan ama kendini ifade edemeyen çocukların dili kazanmaları ve etkileşim içine girmeleri açısından çok etkili bir metotdur. Eğer çocuk taklit edebiliyorsa, dramatizasyon çocuğun sebep sonuç ilişkilerini anlamasına ve ilişki kurarak kendini ifade yolları bulmasına çok yardımcı olur. İlk başlarda canlandırılacak hikayenin fazla uzun tutulmamasına dikkat etmek gerekir ve çocuklara yardımcı olmak amacıyla öğretmenin de bir rol alması tavsiye edilmektedir. Böylece öğretmen çocukların hikayedeki durumları ve karakterleri organize etmelerine ve kendi çalışmalarını ortaya koymalarına daha kolay yardımcı olabilir (Mc Clintock, 1984).

Sonuç

Özürlü ve normal gelişim gösteren çocukların etkileşiminde, normal çocuk, özürlü çocuğun gelişimini arttırmada davranış modeli olarak görev yapmaktadır. Bu modeller sayesinde çeşitli etkileşim ortamları sağlanmakta ve özürlü çocuk gelişimini hızlandırma fırsatları bulmaktadır. Yaratıcı drama eğitimi ise başlıbaşına etkileşimi doğal olarak sağlayan bir eğitim modelidir. Doğal olan bir kaynaştırma programı ise işitme engelli çocukların duruma daha kolay uyum sağlamalarına yardım ettiği gibi, kendilerini çok daha rahat ifade etmelerine neden olacaktır.

Kaynaklar

Rooth, P., (1989). "Imaginary gardens with real tools", **Drama Broadsheet**, 6 (2), 2 - 6.

Fromberg, D.P., (1987). "Play", **The early childhood curriculum.** editor: Carol Seefeldt, London: Teachers College Press,

Heining, R.B., Stillwel, L., (1981). **Creative Drama for The Classroom Tacher, Second Ed.**, New Jersey.:Prentice - Holl Inc., Englewood Cliffs,

Mc Caslin, N., (1987). **Creative Drama in The Primary Grades,** London.:Logman Inc.

Mc Clintock, B.A., (1984). **Drama for Mentally Handicapped Children,** London.: A Condor Book Souvenir Press Ltd.,

Metin, N. (1989). **"Okulöncesi dönemdeki down sendromlu ve normal gelişim gösteren çocukların entegrasyonunda sosyal iletişim davranışlarının incelenmesi"**, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara.

O'Neill, C., Lambert, A., **Linnell, R., Warr - Woord, J., (1988). Drama Guidelines,** Oxford.: Heinemann Educational Books Ltd.,

Siks, B.G. (1983)b **Drama With Children.** Second Ed., New York.:Harper and Row Publishers,